

Kapitel 3

Dokument och mappar

Orsaken till att man överhuvudtaget använder en dator är ju för att genomföra ett arbete, producera ett resultat eller skapa något. Man skriver ett brev, ritar en bild eller kanske gör en kalkyl av något slag.

Allt du producerar kan man inkludera under samlingsnamnet *dokument*. Och när du skapar dina dokument så måste du lagra undan dem någonstans så att de inte försvinner ut i det blå. Till det använder du en *enhet* av något slag.

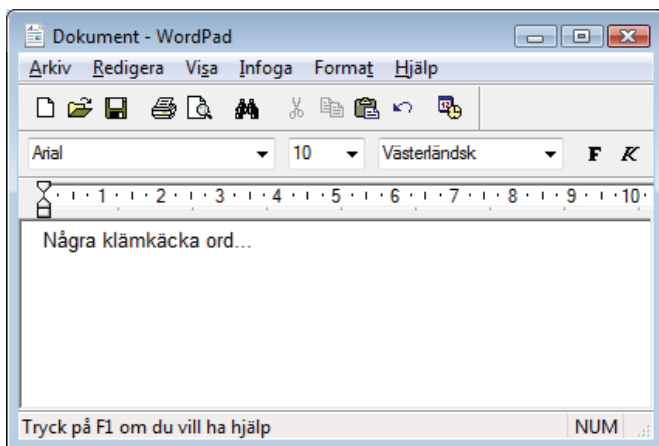
Krångligt? Var lugn! I det här kapitlet ska jag reda ut alla begreppen. Jag ska ta WordPad till min hjälp på vår resa genom dokumentens och enheternas värld.

Vad är ett dokument...?

Det gäller att hålla ordning på sina dokument, så att de inte går förlorade om något magiskt inträffar. Börja med att skriva in en text i WordPad så får du snart se vad jag menar.

Gör så här

1. Starta WordPad.
2. Skriv in några klämkäcka ord.

WordPad med några klämkäcka ord inskrivna...

Efter denna bländande inledning ska vi ta oss en funderare. Låt oss anta att strömmen plötsligt går, att det blir något fel i datorn som gör att du inte kan arbeta med dokumentet eller att något annat tråkigt inträffar. Vad händer då? Datorn stannar förstås, men vad händer med det du skrev in i WordPad? Vad händer med ditt dokument? Jo, det går upp i rök, upphör att existera, går till de sälla jaktmarkerna, vanished, gone!

I fallet ovan gör det ju inte så mycket. Tre ynkliga ord går ju snabbt att skriva in igen. Men tänk om det var ditt "kult"-manus till en bok på 300 sidor som skulle ha gjort Stieg Larsson grön av avundsjuka. Tänk om du hade lagt ned tusentals timmar på detta fullkomligt banbrytande arbete, som sedan bara försvinner. Hur kul vore det på en skala...

Inte speciellt, så innan du slutar för dagen och stänger av datorn är det något du måste göra för att dokumentet ska finnas kvar i datorn även nästa gång du startar den. Ja just det, alldeles riktigt, du måste *spara* dokumentet.

Var hamnar det du sparar? Det hamnar på en *enhet* som är en speciell lagringsplats i datorn och den vanligaste enheten är

en *hårddisk*. Hårddisken är en speciell typ av minne, men bara för att krångla till det hela finns det flera typer av minnen.

Och nu kommer det en utläggning om detta fantastiska ämne, häng med!

Minnen

Minnen är ett eländes flumjum och därför gör jag en liten utvikning. När du arbetar med ett dokument i vilket program som helst, finns det programmet och dokumentet i datorns *arbetsminne*.

Arbetsminne = Primärminne = Internminne = RAM (Random Access Memory). Kärt barn har många namn. Ett minne som är mycket snabbt men har nackdelen att all information går förlorad när strömmen slås av.

Fördelen med arbetsminnet är att det är mycket snabbt. Nackdelen är att all information i arbetsminnet försvinner om strömmen försvinner. Det är alltså orsaken till att du ska spara ditt dokument. Om du inte gör det förlorar du allt ditt arbete när du slår av datorn. (Eller om strömmen skulle försvinna av någon annan orsak.)

Då har jag rätt ut *varför* du ska spara dokumentet. Då återstår det att ta reda på vart dokumentet tar vägen när du sparar det och det är här ordet *disk* kommer in. I datorn finns nämligen en *hårddisk* och det är här allt som sparas hamnar (oftast).

Man kan välja att spara sitt arbete till andra typer av minnen, men det vanligaste är att man sparar det till hårddisken.

Du behöver inte veta hur det ser ut men på en hårddisk lagras all information *magnetiskt*. Det behövs med andra ord ingen strömförsörjning för att informationen ska ligga kvar, d.v.s. den finns kvar där även om du stänger av datorn.

Hårddisken går under benämningen *sekundärminne*. Även här förekommer det andra beteckningar som t.ex. externminne, lagringsmedia etc. Det finns andra typer av sekundärminnen, varav usb-minnen och cd/dvd/bd-skivor är två vanliga.

Nya hårddiskar – flash eller solid state

Nu börjar det också dyka upp en ny sorts hårddisk utan rörliga delar, de kallas ofta flashdiskar eller solid-statediskar.

De har flera fördelar jämfört med vanliga hårddiskar – de saknar rörliga delar, vilket betyder att de är tåligare. De är också snabbare, strömsnålare och helt tysta.

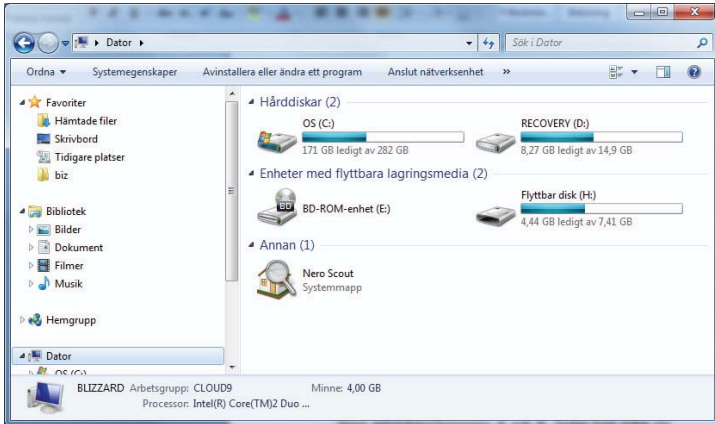
Nackdelen är att de än så länge är dyrare, men eftersom fördelarna är så många så börjar de dyka upp här och var, främst i bärbara datorer.

Enheter

I datorns begynnelse fanns det inga hårddiskar utan enbart disketter. Därför fick diskettstationen (den man stoppade i disketten i) *enhetsbeteckningen* A, (ibland med kolon efter, d.v.s. A:). Ibland hade man två diskettstationer och då fick dessa enhetsbeteckningarna A och B. Sedan kom tiden för hårddisken. Eftersom A och B redan var upptagna fick den enhetsbeteckningen C. Hade man flera hårddiskar fick dessa enhetsbeteckningarna D, E osv. Disketter är ju ett minne blott, men enhetsbeteckningarna hänger kvar vilket gör att den grundläggande hårddisken (där allting är installerat) fortfarande nästan alltid har enhetsbeteckningen C. Alla enheter får också sin egen enhetsbeteckning, t.ex. en cd/dvd-spelare eller ett anslutet usb-minne.

Har du en sådan ansluten och bara en hårddisk med beteckningen C får cd/dvd-spelaren troligen enhetsbeteckningen

D (eller E eftersom många datorer idag reserverar D för återställningsfiler).

Två **hårddiskar** (enhet C: och D), en **cd/dvd/bd-enhet** (enhet E:) och en ansluten **disk/usb-minne** (enhet H:).

Cd- och dvd-skivor vet du säkert vad det är och möjligheten att använda sådana på datorn har funnits ganska länge. Men nu börjar det också dyka upp Blu-ray-skivor som ju är den nya standarden för att lagra *våldigt* mycket information, t.ex. hd-filmer. Den engelska förkortningen är **Blu-ray Disc** eller **BD**.

På hårddisken sparas alla dina dokument och på hårddisken finns också alla program som du startar från Windows 7. Programmet laddas (kopieras) in i arbetsminnet när du startar det. Från Windows 7 finns det alltså en länk till hårddisken där programmet finns.

Alla dina dokument som du har sparat och alla program kallas *filer* när de ligger på en hårddisk. Ordet fil är ett universalt begrepp och kan vara programmet Paint, ett WordPad-dokument eller något annat. Så fort det lagras på hårddisken (eller disketten) kallas det för fil.